

BUDAPEST, XVI. KERÜLET, CAPRERA UTCA 18. (HRSZ. 119469)

Lakóház építése

Lelőhely-azonosító: 66780

Kulcsszavak: középkor, település

BUDAPEST, DISTRICT XVI, 18 CAPRERA STREET (PLOT NO. 119469)

Residential building construction

Site ID: 66780

Keywords: Middle Ages, settlement

2020. április 16–17-én lakóházépítéssel kapcsolatos gépi földmunkák régészeti megfigyelése folyt, amely során középkori telepnymokat tártunk fel.

Az építési terület a Caprera-pataktól nyugat felé emelkedő terepen, a régi cinkotai homokbánya bányagödrének a közvetlen közelében volt. A 80-as években készült EOTR térképen a patakmeder ezen szakaszán is jeleznek egy kisebb bányagödröt, de úgy látszik, a kitermelés bőven hagyott érintetlen területeket maga után. (1. kép)

Az 1071 m² nagyságú telken a tervezett alápincézett épületnek az utcafronttól mintegy öt méterre 25x12 méter oldalhosszú, 2-2,5 méter mély munkagödröt ástak. A telken korábban épületbontási munkák zajlottak. Az alapok kiszedése után a nyugat felé enyhén emelkedő felszínbe vízszintes síkot vágtak, ám ezzel nem bolygatták meg számottevően a talajrétegeket.

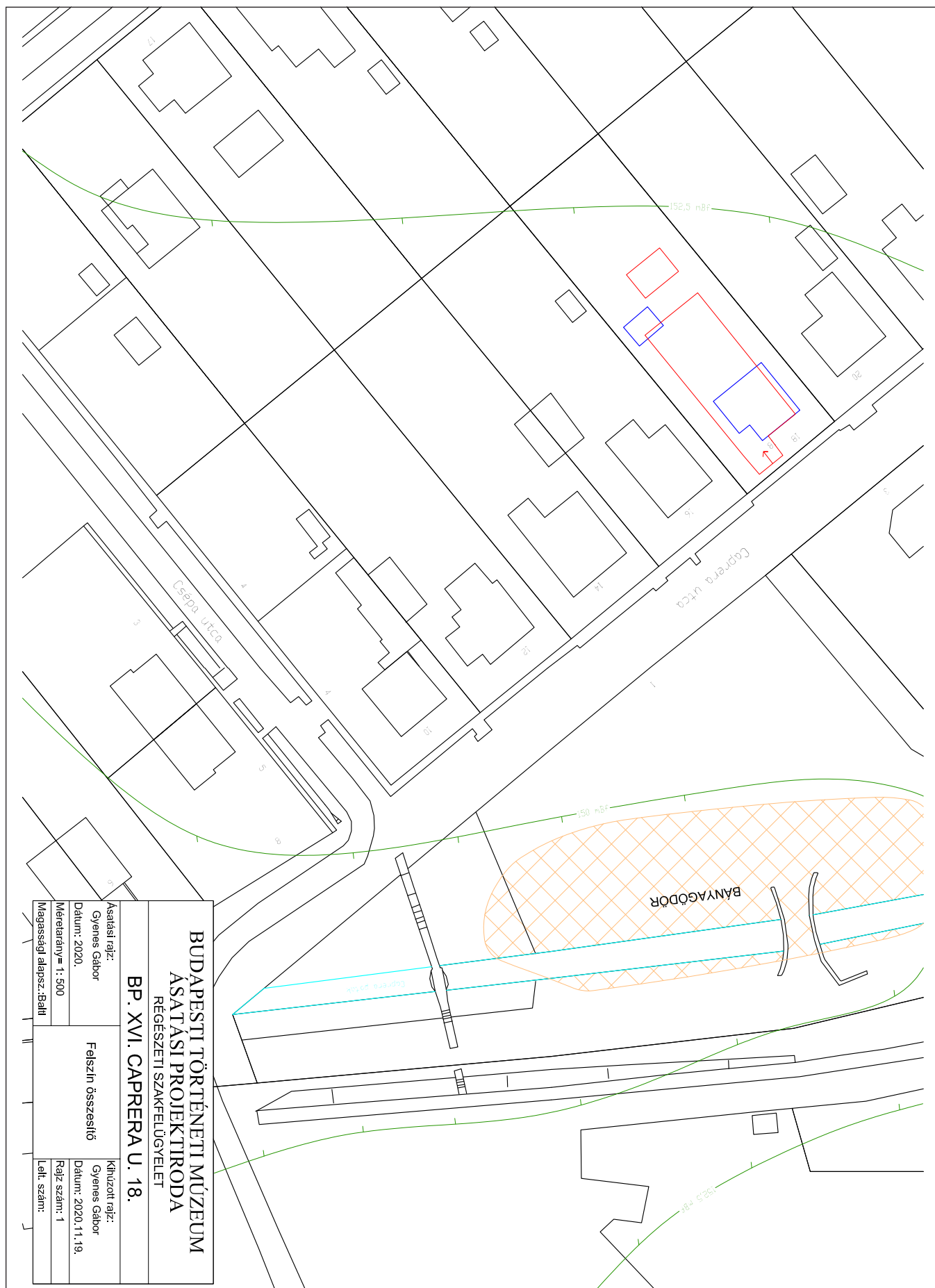
A planírozott felszín alatt recens bontási törmelékkel, szén- és salakszemcsékkel kevert, sötétbarna humuszos homokréteg, –70–80 centiméterig a humuszos homok feltalaj bolygatatlan, gyökérszettel átjárt zónája látszott. Az altalajba futó pettyes, foltos réteg csak az északkeleti zónában, 10 cm vastagságban volt észlelhető. Az altalaj és a humusz határa a 25 méter

Between April 16–17, 2020, archaeological monitoring was conducted during mechanical earthworks related to residential construction, revealing medieval settlement traces.

The construction area was situated on terrain sloping westward from the Caprera Stream, close to a former sand mine pit of the old Cinkota quarry. According to a 1980s EOTR map, a small mining pit was marked along this stretch of the streambed, though extraction appears to have left extensive untouched zones. (Fig. 1)

On the 1071 m² plot, a 25 by 12-meter excavation pit, 2 to 2.5 meters deep, was dug about five meters from the street front for a planned building with a basement. Previous building demolition had taken place on the site. After removal of foundations, a horizontal plane was cut into the gently westward sloping surface, which did not significantly disturb the soil layers.

Below the leveled surface was a dark brown humus-rich sand layer mixed with recent demolition debris, charcoal, and slag particles. Down to 70–80 cm depth, the humus-rich sand topsoil was undisturbed, characterized by a root-penetrated zone. A spotted, patchy layer extending into the subsoil was only visible in the northeast zone and was about 10 cm thick. The

1. kép: A lelőhely helyszínrajza (Rajz: Gyenes Gábor)

Fig. 1. Site plan of the area (Prepared by Gábor Gyenes)

hosszú délkeleti szelvényfalban 150,27 – 151,22 mBf között változott, ami az eredeti tereplejtésnek is megfelelő lehetett.

Az altalaj kavicsszórványos áradási csíkokkal tagolt folyami homok, felső régiója enyhén löszös, kőzetlisztes. Jól osztályozott aprószemcsés, mészcsíkos, krioturbáció nyomaival tarkított durva homokos sóderrétegre feküdt fel, ami a munkagödör keleti sarkától 5-6 méterre hirtelen letört. A metszetben szépen követhetőek voltak a homokos, kavicsos lemosódási fázisok. Bár a homokos lemosódás és a kavicsszóródások által jelzett kitöltés keleti irányba süllyedő terepet mutatott, ami a patak bevágódása miatt indokolt, a homokos sóderrétegben a sóder rétegződése nyugat felé lejtő sávokat mutatott. A réteg teteje nyugat felé emelkedett, a 30-40 cm vastag humuszos fedés alatt a gödör nyugati végénél már szinte kibukkant a felszínre.

A pincetömb szedését két fázisban végezték: először az északnyugati felét markolta ki teljes mélységig a munkagép, majd a délnyugati oldal felől indult vissza a bejárat felé. Az első fogás kimarkolása közben az utcafronttól 6-10 (az északkeleti faltól 1-5) méterre a kialakult ideiglenes metszetfalban hullámzó aljú, elnyúló, humuszos betöltésű két objektum, illetve egy oszlophely jelentek meg. Az egyik beásás gyökerekkel erősen bolygatott volt, az aljának a kontúrja viszont még látható maradt. A tisztítás során kevés állatcsont-töredék, a másik objektumból pár kisméretű, középkori edénytöredék került ki.

A régészeti objektumok jellegüket tekintve három csoportba tartoznak. Egy részük vízszintes aljú, meredek rézsűs oldalú árok volt. Az altalajt 40-50 cm mélyen vágták, betöltésük barna, humuszos. Bemosódott rétegek nem voltak jellemzőek, bár a betöltések alsó régiójában megfigyelhető volt egy néhány centiméter vastag feliszapolódott, agyagosabb sáv.

Az egyik V átmetszetű árok a pincegödör nyugati sarka közelében a homokos sóderrétegbe volt ásva. A többi árokkal nem lehetett összefüggésbe hozni.

Két vízszintes aljú sekély gödröt az egyik árok átvágott. A betöltésük barna humuszos homok. Az egyik objektum jelentkezési szintjén felületben szenes, égett folt látszott. Nem jött leletanyag belőle, régészeti kora azonban nyilvánvaló.

A 30 cm átmérőjű, korábban említett oszlophely az altalajba 40 cm mélyen volt beásva. Betöltése sötétbarna, alja vízszintes, a fenekén a homok kemény, cementálódott.

Két objektumot csak a metszetben tudtunk megfigyelni, felszíni kiterjedésüket nem sikerült megfigyelni. Metszetükben az egyik árokra hasonlítottak, leletanyag nem volt bennük. (2. kép)

boundary between subsoil and humus ranged between 150.27 and 151.22 meters a.B.S.l. (above Baltic Sea level) along the 25-meter-long southeast section wall, reflecting the original slope of the terrain.

The subsoil consisted of river sand with gravel inclusions forming flood deposits, with a slightly loessy, rock flour-enriched upper part. This overlays a well-sorted fine-grained, lime-streaked, cryoturbation-affected coarse sandy gravel layer, which abruptly terminated 5–6 meters east of the excavation pit's eastern corner. The cross-section clearly showed sandy and gravelly erosion phases. Although the fill suggested a terrain sloping downward eastward consistent with the stream incision, the gravel layer's stratification revealed westward-dipping bands. Its top rose westward, and beneath a 30–40 cm humus cover, the pit's western end nearly reached the surface.

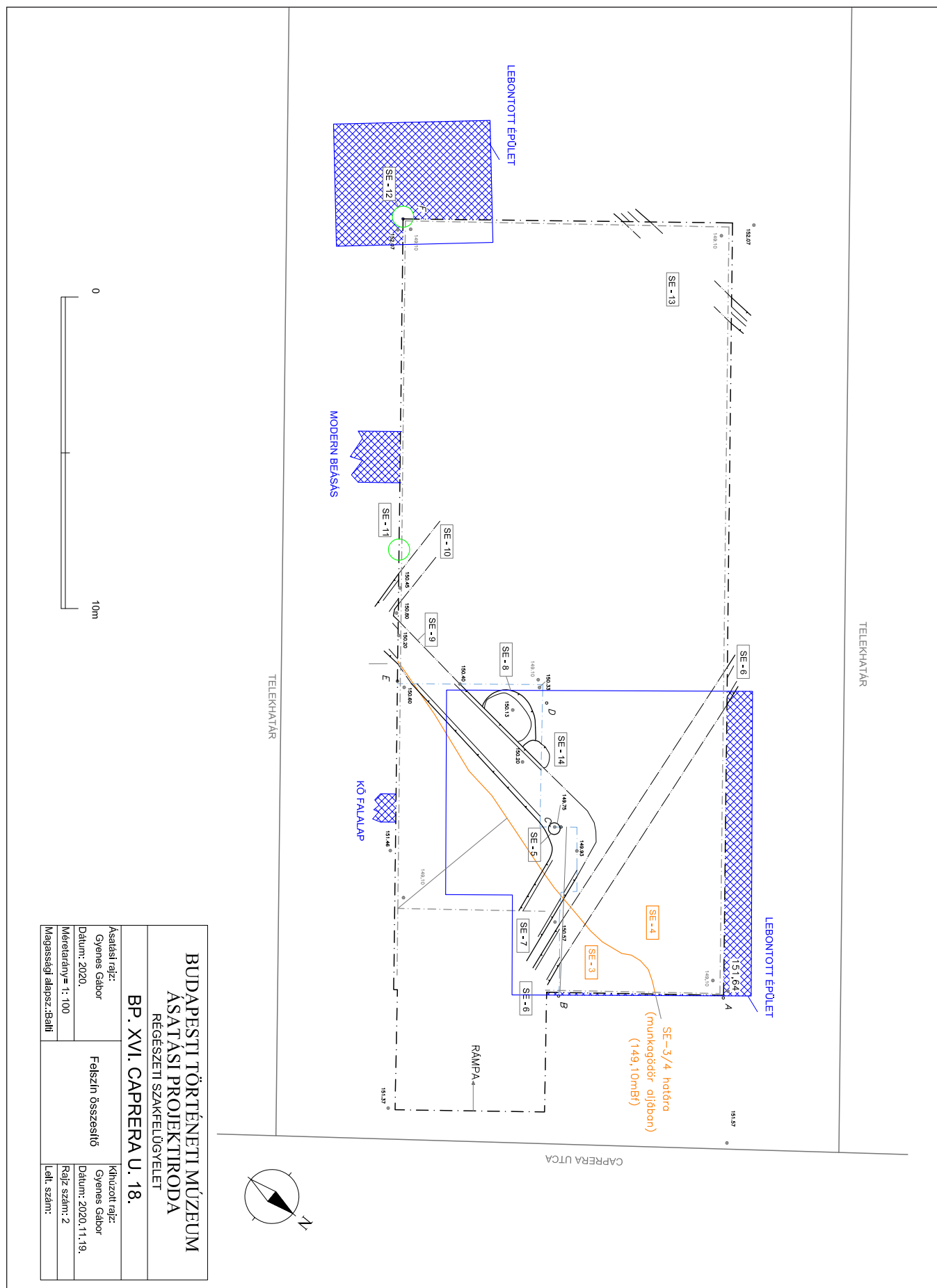
The basement block excavation proceeded in two phases: first, the northwest half was fully removed by the excavator, then work moved back toward the entrance from the southwest side. During the initial excavation pass, two elongated, humus-filled features with undulating bottoms, and a post hole, appeared 6–10 meters from the street front (1–5 meters from the northeast wall) in the newly exposed cross-section. One fill was heavily disturbed by roots, but its base contour remained visible. Cleaning yielded a few animal bone fragments from one feature, while the other contained several small medieval pottery shards.

The archaeological features observed at the site can be classified into three main groups based on their characteristics. Some features were ditches with steeply sloping sides and flat bottoms. These were cut 40–50 cm deep into the subsoil and had brown, humus-rich fills. No significant signs of waterborne redeposition were observed, though a few-centimeter-thick silty, more clayey layer was present in the lower parts of the fills.

One V-shaped ditch, located near the western corner of the basement pit, had been dug into the sandy gravel layer. It could not be associated with the other ditches.

Two shallow, flat-bottomed pits were intersected by one of the ditches. Their fill consisted of brown, humus-rich sand. One of the features showed a charred, burnt patch at the level where it appeared in the surface. No finds were recovered, but the archaeological nature of the feature was clear.

A previously mentioned posthole, approximately 30 cm in diameter, was dug 40 cm deep into the subsoil. Its fill was dark brown, with a flat bottom; the base of the posthole had hardened, cemented sand.

2. kép: A régészeti megfigyelés összesítő felszínrajza (Rajz: Gyenes Gábor)

Fig. 2. Summary plan of the observed site (Prepared by Gábor Gyenes)

A munkaterület környezetében korábban nem ismertünk régészeti jelenséget. A feltárt középkori telep-részlet egy eddig ismeretlen lelőhely részét képezi. A kutatott terület kis mérete miatt nehéz következtetéseket levonni, de a jelek szerint a sóderes rétegben kerültek a földmunkát. A középkori objektumokat inkább a kőzetlisztes, homokos talajba mélyítették. A lelőhely a patak felé, illetve északi és déli irányban valószínűleg folytatódik.

RÉSZTVEVŐK: Gyenes Gábor régésztechnikus

Gyenes Gábor

Two other features were only visible in the profile section and could not be documented in plan. Based on their cross-sectional appearance, they resembled ditches. No artifacts were found within them. (*Fig. 2*)

No archaeological features had previously been known in the immediate area of the construction site. The uncovered medieval settlement fragment appears to be part of a previously unknown site. Due to the small size of the investigated area, drawing broader conclusions is difficult, but the evidence suggests that earthworks were avoided in the gravelly layer. Instead, the medieval features were mostly dug into the silty, sandy soil. It is likely that the site extends further toward the stream as well as to the north and south.

CONTRIBUTORS: Gábor Gyenes (archaeological field technician)

Gábor Gyenes